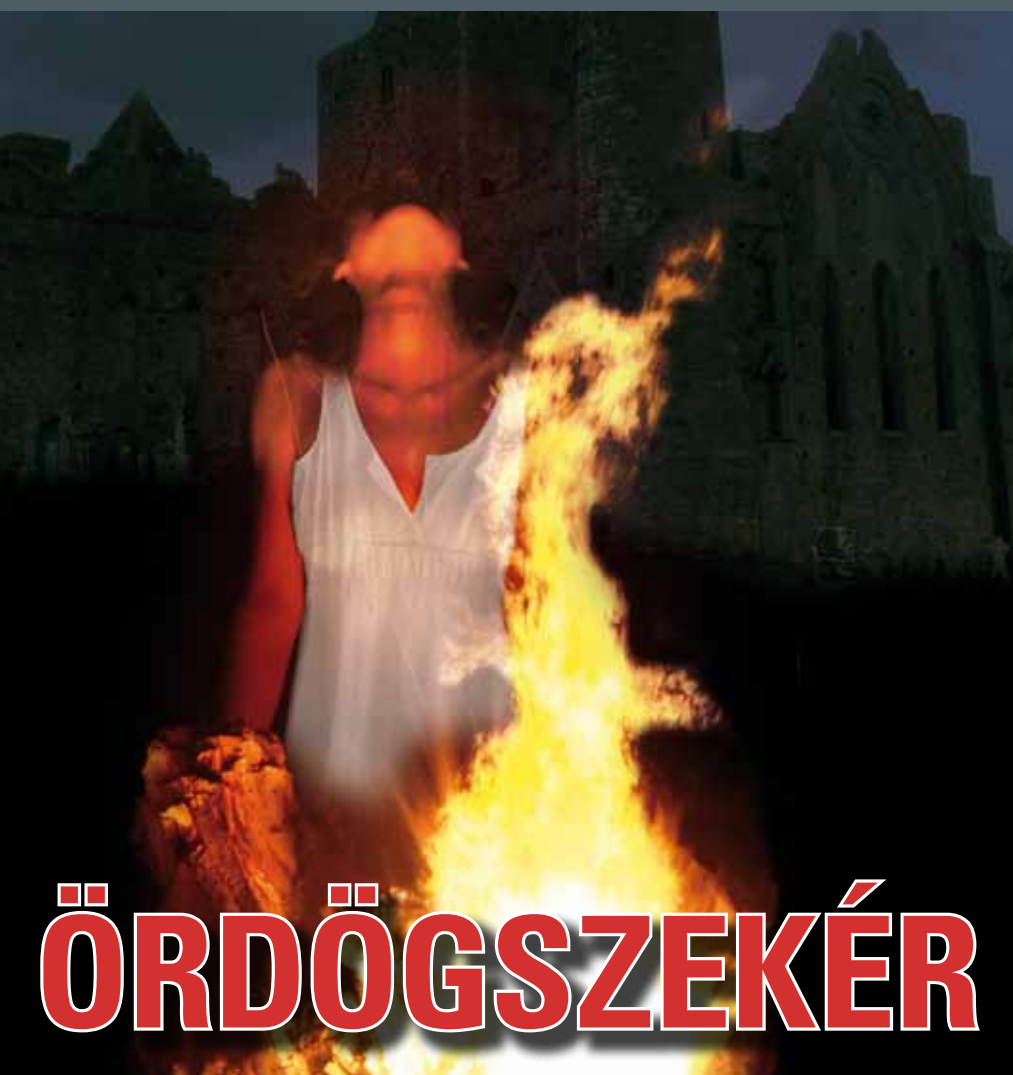

MAKKAI

Sándor

Makkai Sándor

Ördögszekér

Aranytoll kötetek
Szeged, 2008

ELSŐ RÉSZ

1

AZ ÁRVÁK

– Ott van Ecsed vára! – kiáltotta a főkapitány, visszafordulva nyergében a kis lovascsapat felé, amely a nádas sűrűjéből éppen kikaptatott az ingoványok közt kanyargó szilárd útra. A főkapitány kinyújtott karja a bevehetetlen erősség kibontakozó tornyaira mutatott, melyek meglepő hirtelenséggel emelkedtek fel a jövővények előtt, akiket a mérhetetlen lápok titkos útjain vezettek idáig ecsedi Báthori István országbíró emberei. Éppen ott, ahol állottak, vett egyenes irányt az út, és nyújtózott el a huszárvár kapujáig. Az úton végigtekintve látni lehetett a kaput, de már a palánkot nem; azt elfedték a buja, sűrű nádrengetegek és fűzfabozók, amelyekben biztos halál várt minden előre, aki nem ismerte a titkos utakat. Túl, messze a kapu mögül magasan, fenyegetően emelkedtek a kővár hatalmas falai és fekete bástyái, tömören meredve az égnek.

A főkapitány lekasztotta nyakából tehénszarv kürtjét, és háromszor hatalmasan belefújott. Feleletül nyomban felharsant rá a kürtválasz a kapu feletti filagóriából, s egy minutum múlva az egyik fekete bástyáról nagyot pukkant a „hírlövő” ágyúcska.

– Várnak már! – kiáltotta a főkapitány. – Ide hozzám, gyerekek, és előre!

Ekkorra már oldalánál is termett két apró arabs paripán ficánkoltva egy fiú meg egy leány. Rajtuk kívül még négy vörös nadragos, kék mentés, ráróttollas süvegű huszár alkotta a csapatot, néhány vezető és málhás lóval.

A gyerekek ujjongtak és kacarásztak a vár láttára.

– Itt vagyunk, Annácska! – rikkantott a fiú, tollas bársonyfövegét magasra dobva a levegőbe, s ügyesen kikapva megint. Gyönyörű gyermekarc, de már ifjúi magas és izmos termet. Igazi trónkövetelő királyfi: különös, halványbarna ábrázat, nyílt, magas homlok, hullámzó fekete haj és sűrű, parancsoló szemöldök; villogó, tüzes szemek, merész saszor, virító, büszke száj és gögös fejtartás. Lovának türelmetlen sarkantyúzása és szöktetése későbbi forgószelek fenyegető előjele. Szépséges üdeségében a kivételes életerő ragyogó nyilvánulása, hódító, megbűvölő manifesztációja. A szénfekete arabs lovacska oly türelmetlenül táncol alatta, mintha rögtön a történelem véres színpadára akarna szökellni vele.

A leányka mozdulatlanul ül nyergében, fiú módon szétvetett lábakkal, fehér lovackáját táncoltatva. Fiatalabb a másikinál, de szakasztott mása leányban. Gyermeteg, halvány arcával különös ellentétben áll erősen fejlett, fiús növése és szemeinek merész villogása. A főkapitány meg a legényei titkolhatóan gyönyörűséggel nézik a drága, szép portékákat, akiket vezetve és védelmezve hoztak át a lápokon.

– Ez hát az új otthonunk, Gábriskám! – szólt a leányka bátyjának. – Nagyszerű elrejtett vár ez itt! Ojjé, mennyit fogok barangolni a nádasok között!

– Veszedelmes itt a barangolás, kisasszonykám! – mordult fel előrerúgta a főkapitány. – Már mondtam, hogy a lápnak nincs fenéke, és a legszebb virágos pázsit alatt is mocsár bujkál. Egy veszett lépés – s kész halál. Osztán a láp között farkas is lakik, no meg török is lappang néha.

– Ohó! – kiáltott Anna nevetve –, majd megtanulok lőni, és megismerem a lápot! Aztán Gábor is itt van, azt el ne felejtse kegyelmed, Miska bácsi! Majd együtt vadászunk, ugye, Gábriskám! – Rajongó csodálattal nézett a bátyjára.

– Jó, jó – dörmögte a fiú –, majd meglátjuk. Gyerünk, gyerünk!

Jó darabot nyargaltak előre a keményre vert úton, amelyet közvetlenül kétoldalt sűrű füzesek és nádrengetegek szegélyeztek, amikor egyszerre csak széles, csillogó vízü árok szakította meg keresztben az utat. Nagy tudománnyal volt itt kiirtva a nádas, és az egész várterületet gyűrűbe foglalo árokba terelve a láp vize. A vízből pedig sűrűn állottak ki a keményre égetett karók hegyes végei. Itt átmenni bizony nem lett volna kis dolog, kivált ha a túlpartról Báthori puskásai

vártak volna a bozótban. De az árkon széles, boronákból rótt hídlás volt átfektetve, amelyet a túlparton emelt faalkotmányról csigákkal bocsátottak alá, ha jó barát akart a várba menni. Amíg a paripák dobogva és prüsszögve átlépdeltek a hídon, Gábor és Anna gyönyörködve szemlélték ezt a csodálatos tudománnyal alkotott mesterséget. A parton egy szakasz gyalogos őrség tisztelegve fogadta őket, hatalmas vivátozással. A huszárvár alá érkeztek. Két-három karóból vert „latorkerten” át jutottak a sorompóhoz, amely a huszárvár sövényből készített, zsindelyeresszel fedett, tapasztott palánkjából nyílt. A kapu felett az űr deszkafilagóriája emelkedett, s alatta nyílt a huszárvár bejárata. A latorkertek között tágas, szép füves térségeken legeltek a huszárlovak, egész nagy ménes, lóhátas csikósbojtárok őrizete alatt. Valami tíz ilyen bojtár vágatott a csapat felé, hatalmas karikásdurrogatással üdvözölve őket, melybe a harci paripák vidám nyerítése is belekurjantott. A filagóriából folyton harsogott a kürt, és a kitárt kapu előtt sorfalat állva, csillogó díszruhákban, sapkájukat lengetve vivátozott egy huszárszakasz. Ahogy átnyargaltak a kapun, a palánk mellett húzódó házikókból nagy rajokban tolongott eléjük a huszárnépség asszonya, gyereke, szolgálja, leánya. A távoli istállók és kutyaólak felől pedig a csatlósok, szolgák, pecérek szaladtak, mindent otthagynak, hogy megbámulják az érkezőket. A tarka tömeggé verődött népség igazi vásári lármával lelkesedett, kiabált, vivátozott, jajgatott, kacarászott és sikongatott, kitől ami illett és telt. Miska kapitány büszke mozdulattal parancsolt utat a tömegben; Gábor gőgösen nézett végig a sokaságon, és fejedelmi döllyel szegte fel a fejét. Anna, mint valami kis királynő, kegyesen mosolygott és integetett. De gyorsan átnyargaltak a huszárvár tágas mezején, és elhagyták a versenyfutásra lelkesedett suhancok lihegő csoportjait. Egy-két perc alatt újra egy még szélesebb vízárók partján állottak, amely a földvár bélelt palánkját övezte. Ezek már magas várfalak voltak, noha csak hatalmas boronákból, vesszőből és földből alkotva, de a két sor borona között kétöles földtöltés volt keményen bedöngölve, s agyagal tapasztott vesszőfonadékán csak porzott az ágyúgolyó, de rést nem ütött. A palánk „szigeti módra” fonott lövőlyukain a „seregbon-tók” karcsú csövei villogtak elő a töltött és fedett kasokból. A kapu két oldalán a palánk emeletnyi magas bástyákká szögellett ki, amelyek között a felvonóhíd csörgő-csattogó vastag láncokon ereszkedett

az árokra. A bástyák tetején álló filagóriák tömve voltak hadinéppel, onnan vivátozott le a katonaság az érkezőkre. A kapubolt alatt, a hídfőnél állott a porkoláb, mély meghajlással üdvözölve az árvákat, s négy kürtös pirosra felfújt képpel és dagadó szemekkel harsogtatta a trombitákat. A kapuközben két tarack meredt az érkezőkre, mellettük feszes vigyázzban a tűzmesterek. Átrobogva a kapubolt alatt, eléjük tárult a derékvár belső képe a palánkokhoz tapasztott lakóházak, konyhák, ólak, gazdasági udvarok és konyhakertek tarka csoportozataival. A bástyák mellett őrtanyák és tiszt lakások, a tágas gyakorlótér közepén a faoszlopokon álló, orsókkal körülfoglaltatott nyári ház, a „henyélők helye”, a „morgósín” állottak. Az udvaron, szemközt velük, a várhad válogatott csapata, nyalka ünnepi díszbe öltöztetve. Elöl két hosszú sor puskás gyaloghajdú, mögöttük két sor cifra lovas, baloldalt a pattantyúsok, jobboldalt a naszádosok egy-egy csapata; a tizedesek mindenütt egy lépéssel a sorok előtt, a hadnagyok a sorok között közepén, a sereghajtók a csapat mögött. Legelől külön csoportban a lovas főtisztek, a zászlótartók, a kalauzok és nyomjárók.

Azt meg kell adni, hogy az árvákat nagy tisztességgel fogadták; ennek okából két öreg mozsár is ott állván kicövekelve a pattantyúsok előtt, akkorát pukkantak, hogy a vár rengett belé. A várnépesség asszony- és gyermekhada sikongatott és ujjongott, a díszsereg harsány vivátozással tisztelgett, kürtök harsogtak, dobok peregetek, zászlók lengtek; a napsugár csillogó fegyvereken és cifra vitézi ruhákon tündöklött: igazi királyi fogadtatás volt ez az árvák szemében, méltó a nagy lengyel király véreihez. A gyermekek sápadt arca kigyúlt, s büszkén élvezték a hódolatot. De oly szépek is voltak, hogy mindenkit egyszerre elbűvöltek. Még a legmarconább, legsebmartább arcú öreg hajdúk pofája is vigyorgásra torzult, amint apró paripáikat táncoltatva köszönetet integettek feléjük.

A sereg kitorő ujjongása között léptettek végig a gyermekek a várudvaron, a sáncokkal és újabb vízárokkal övezett legbelsőbb vár, a vár szíve, az öreg kövekből emelt, már akkor háromszáz esztendő sásfeszek kapujához. A négyszögben épült erősség sarkain hatalmas fekete kőbástyák meredeztek az égnek, a homlokkal közepén pedig, mindeniken fölül emelkedve, a vigyázótorony sötétlett ragyogó rézfedélével, mely alatt a tornyosok virrasztóerkélye futott körül, a főporkoláb lakásából nyílván. Az erkélyen mennydörgött a seregdob, és lengett

a vár címeres zászlója; a bástyákon hadirendben állottak a bástyások fekete posztóruhás csapatai, és a hídon díszőrség állott mereven, mint a cövek. Így vonult be a vár szívébe Báthori Gábor és Báthori Anna, a két árva, az ezerhatszázegyedik esztendő ragyogó tavaszán.

A kővár négyszögű udvarát öreg tölgyek és fenyők hatalmas lombjai árnyékolták, és szép mesterséggel alkotott, illatozó virág-ágak díszesítették. Ünnepestes csend és béke uralkodott a fekete bástyák és falak ölében, csak a madarak tavaszi csattogása és trillái zengettek itt üdvözlő éneket az árvák elé. Hatalmas, csúcsíves, ólomkarikás ablakok néztek reájuk rejtelmes komolysággal a falakból, s lent tömör oszlopok sora alatt hűvös, tágas folyosó lehelt feléjük templomi hideget. De az udvaron omló aranyzuhatagként áradt be a napsugár, és kék sátort borított a várra az ibolyaszínű tavaszi ég, amely felé illatozó lelküket áhítattal lehelték a virágok. A forrongó, lármás hadi élet odakünn és az ünnepestes csend idebenn oly mély, szinte megdöbbenő ellentétben állottak, hogy a gyermekek megbabonázva és félénken tekingettek körül, mintha varázslat alá kerültek volna. A főkapitány a sötét, boltozatos lépcsőfeljáró elé vezette őket, melynek fehér márványfokai szikrázva villogtak elő a homályból. A lépcső alján a belső várnép és cselédség egy kis csoportja várta őket tiszteletteljes csendben és alázattal.

Legelől egy öregember állott, kerecsentollas, nyusztos süveggel a fején, nagy nyusztgalléros meggyszín díszmentében, selyemgalandal szövött sujtásos, hosszú kék dolmányban, vörös, ezüstsarkantyús csizmában, kardosan. Mellette kissé hátrább egy öregasszony következett fekete rásaszoknyában, öregrend klárisból fűzött övvel, sötét mentében, mely ujjatlan lévén, könyökön felül bő, alul szoros, csuklóig érő vakító ingujjak fehérlettek elő a galléros selyempalástja alól. A fején hosszú fekete fátylat viselt. Mögöttük két csoportban néhány apród és fráj állott. Mihelyst odaértek, két apród mély meghajlással lépett melléjük, és megragadva a kantárszárat, lesegítették őket a nyeregből. Vidáman szöktek a gyerekek a földre, s kacagva nyújtózkodtak és ropogtatták a hosszú lovaglástól fáradt tagjaikat. Minden mozdulatuk olyan egyforma volt, harmatos üdeségük, párducszerű rugékonyságuk annyira összhangzó, hogy a nyilvánvaló korkülönbőség dacára ikreknek, ugyanegy lélek két testben való pompás, összevágó játékának látszottak. Az apródok bámészan felejtették rajtuk

szemeiket, úgyhogy a főkapitánynak rájuk kellett hörkennie, hogy a lovakat elvezessék.

A két öreg arcán is gyönyörködő mosoly jelent meg.

– Szerencsés jó napot adjon az Úristen kegyelmeteknek, főudvarbíró uram! – szólott Bessenyei, cordialiter kezét szorítván az öreggel. – Itt vannak a drágálátos árvák! Minden baj nélkül elhoztam őket, Istennek hála!... No, de ilyen bátor lelkekkel nem is nagy dolog ám átvergődni a lápokon. Csak kacagtak a fáradságon meg a veszedelmeken. No, Gábris vitéz, no, Anna kisasszony, előre! Ez itt nemes Macskássy Mihály uram őkegyelme, a főudvarbíró úr meg Sára nagyszasszony, az ő jó felesége!

– Isten hozta, Gábor úrfi, Anna kisasszony! Legyen áldott Őszentfelsége, hogy baj nélkül megérkezhettek! – mosolygott szívesen az öreg úr, kezét fogva velük, míg a felesége kezét csókolt mind a ketőnek, Annának az arcát is megcsókolta.

– Drága, szép galambom! – mondta reszketős, öreg hangján.

– A kegyelmes úr várja kegyelmeteket, kis uram! – folytatta udvariasan meghajolva a főudvarbíró. – Engedjék meg, hogy színe elé vezethessem, mert mostantól fogva ő lesz kegyelmeteknek jó szíve indulatjából apjok helyett hatalmas és kegyelmes apjok.

– Már hajnalban leüzent – folytatta, Miska bá'hoz intézve szavait –, hogy minden készen legyen a fogadtatásra. Kiszámította őkegyelme az utat, mert lelkével kísérte jövetelüket mindenütt. „Ha semmi baj nem történt – mondta már az este –, délfelé itt lesznek.” És íme, itt is vannak!

– Hála Istennek! – szólott az öreg Sára néni. – Gyerünk hát, drágáim!

– Hogy van a kegyelmes úr? – kérdezte a főkapitány, megindulva előttük a lépcsőn, és egyszerre meghalkítva a hangját, mintha templomba lépett volna. Az öregeknek is meghalkult a szavuk. A lépésük is nesztelenné lett.

– Jobban, sokkal jobban – suttogetta Macskássy. – Két nap óta nem bántja úgy a köszvény. Föl is kelt őkegyelme. De panaszkodik, hogy nem ülhet lóra az idén.

– Hát bizony – mormogta Miska bá' fejlógatva, és ezzel a lépcsőről befordult egy hosszú, széles, homályos folyosóra, amely szintén márványkockákkal volt kirakva s drága szőnyegekkel borítva.

Az egész folyosón templomi csönd és hűvösség. Anna megborzongott, és visszatekintett a lépcsőre. Szeretett volna a napfényre szaladni. Gábor szeme villogva szaladt végig a falakat borító gyönyörű vadásztrófeumokon és fegyvercsoportokon. Meg is állott egy hatalmas medvebőr előtt, amely két hátulsó lábának rettenetes karmainál fogva fölakasztva, szétterpeszkedve lógott lefelé a falon, és gyönyörű, nagy fejében villogó, vörös üvegkő szemek ragyogtak, száját eltátotta, és szörnyű fogait villogtatta a homályban. Körülötte a falat fegyverek borították.

– Gyönyörű! – kiáltotta Gábor önkéntelenül, és a hangja szokatlan csengéssel verődött végig a folyosó falain.

– Csitt! – suttogetta Mihály bá'. – Nem szabad kiáltani, kedvesem! – Majd a medvebőrt megsimogatva hozzátette: – A kegyelmes úr lőtte le nyíllal ezt a mackót ezelőtt öt esztendővel. Egy nyíllövessel leterítette. Akkor még olyan legény volt őkegyelme! De jerünk, jerünk, már tudja, hogy megérkeztünk.

Azonban Gábor új látnivalót fedezett föl egy mély ablakfülkében, amelynek falait cifra török ruhák és fegyverek meg lófarkos zászlók borították. Egy kis török asztalon drága arany- és ezüstedények állottak.

– Honnan kerültek? – kérdezte most már halkán.

– Egy török rablócsapatot fojtottunk a lápba a múlt télen. Azoktól vettük el. Az úr ott kapta a nyavalyát a mocsárban, amíg egy tatár kutyával birkózott, s az belevetette a hínárba. El is sülyedt volna, ha a tatár, akit birkózás közben leszúrt, a bugyogójánál fogva fönn nem akad valami bokron. Az úr belekapaszkodott, s így tartotta fönn magát, amíg nagy későre kihalászhattuk. De azóta nem egészséges többé.

– Ó, Miska bácsi! – suttogetta Gábor izgatottan. – Ugye, majd engem is elvisznek törököt vadászni!

– No, no, Gábris vitéz – mosolygott az öreg harcos –, előbb tán csak nyúlra, aztán farkasra, majd meg a végén törökre is!

A kis vitéz arca lángba borult.

– Majd megmutatom én! Meglátja, hogy mit tudok!... Úgy vívok én, mint egy igazi harcos! Nem igaz, Anna?

– De bizony, Miska bácsi! – erősítette Anna, és megint kigyúlt a szemében a bátyja iránti rajongás lángja. – Gábort mindenre tanították, amit egy harcosnak tudnia kell... és ő olyan bátor, mint az oroszlán!

Az öregek vidáman mosolyogtak, és szeretettel nézték a két tüzes párducfiókát. Eközben a folyosó végén levő nagy, szárnyas tölgyfa ajtóhoz értek, amely előtt kardos, alabárdos őr strázsált komoly mozdulatlansággal, és mereven tisztelgett.

– Jelentsd a kegyelmes úrnak, hogy a gyermekek itt vannak! – parancsolta suttogó hangon a főkapitány.

Az őr tisztelgett, és kitérte az ajtót:

– Ökegyelmessége már várja kegyelmezeteket. Lépjenek be!

Lehetetlen volt észre nem venni bizonyos ünnepélyes félelmet az öregeken, mikor beléptek. Anna érezte, hogy az öreg Sára karja erősebben remeg a vállán. Még Miska bácsi zordon képére is valami megilletődés ült ki. Gábor és Anna azonban gyermeki elfogulatlansággal léptek be az ajtón. Hatalmas, hűvös, homályos, bolthajtásos terem tárult föl előttük. Fényesen ragyogó, drága faburkolat borította a padlót és félmagasságig a falakat is. Drága, süppedő prémek fogták föl a lépések nesztét. A falakról marcona férfiosök és sápadt ösanyák képei tekintettek alá színes, drága, írott szőnyegek között. Hatalmas, aranyozott lámpacsillár függött a tetőről, legalábbis száz olajmécsessel; komor, tömör tölgyfa bútorok terpeszkedtek helyeiken. A gótikus ablakok ólomkarikába foglalt, homályos lemezein csak alig szűrődött be a napfény. A csend pedig nyomasztó volt.

Az egyik ablak fülkéjében öreg, piros bársony karosszéken hatalmas termetű, koraőszt férfiú ült, pompás sötét színű, aransujtásos selyemruhában. Ecsedi Báthori István országbíró, az egész ország leggazdagabb és leghatalmasabb főura, aki még a királlyal is, kinek alattvalója és főhivatalnoka volt, nemegyszer, éspedig sikerrel szállott szembe. Az ország valamennyi főrangú családjában tudták és beszéltek róla, hogy határt nem ismerő büszkeségében az országbíróságot is csak oly föltétellel fogadta el, ha eskütételre nem kell Prágába fáradnia a császár elé. S a császár engedett, mert a Báthori pénz és katonasága döntően ponderált magyarországi politikájában. A főúr fölemelte a fejét, és éles, átható tekintetét a belépőkre szegezte. Vonásai megnyihültek, és arca földerült, mert a saját gyermekifjú alakját látta ott közeledni. A gyermekek meglepően hasonlítottak hozzá; a Báthori-jelleg letörülhetetlen volt a család minden generációjáról.

A főúr mellett az ablakfülkében, háttal az ajtónak, szikár, fekete taláros alak állott. Most az is megfordult, s hosszú, szürke szakállú,

aszott pergamenbőrű, szűrös szemű arc tekintett a gyermekekre. Nagy fóliás hevert előtte az asztalon. A főudvarbíró, a felesége és a főkapitány mély hódolattal köszöntötték urukat. A gyermekek Sára néni suttogó szavára meghajoltak, aztán kíváncsian pillantottak leendő apjuk arcába.

A főkapitány ekkor szalutált, s halkan jelentette:

– Kegyelmes uram, alázatosan jelentem, hogy Isten őszentfelsége kegyelméből az úrfi és a kisasszony egészségben itt vannak kegyelmes orcája előtt.

Báthori bólintott, és tompán zengő hangon megszólalt:

– Hála az Úrnak! Köszönöm, Mihály uram, kegyelmednek is a hűséges szolgálatját! Lépjetek közelebb, gyermekeim!

Gábor és Anna odajárultak a főúr elé, s kezet csókoltak neki. Az országbíró magához ölelte és homlokon csókolta őket. Majd Anna kipirult arcát két keze közé fogva, az ablaknak fordította, hosszan nézegette, s tompa, megindult hangon szólott:

– Boldogult édesanyámat is somlyai Báthori Annának hívták, és te nagyon hasonlítasz hozzá, gyermekem. Vajha Isten benned is olyan keresztyént nevelne, és olyan szent asszonyt tenne! – Újra gyöngéden mellére vonta, és megsimogatta acélkében fényellő gyönyörű fekete haját. A kis leány megilletődötten átölelte a főúr nyakát, megcsókolta mind a két orcáját, s boldogan kacagott.

Báthori István büszke szívét egy rohammal, végérvényesen meghódította.

Most a főúr tekintete Gáborra fordult, s elégedetten nézte végig.

– Erős fiúnak látszol, gyermekem, és Isten fölékesített téged a test kiválóságaival, mint valamennyi Báthorit. Remélem, a lelked is kiváló és erős! Örvendek, hogy az én gyermekeim lettetek! Kívánom, hogy jól érezzétek magatokat ebben az öreg barlangban, amíg békésebb napok jönnek majd, hogy nyíltabb kastélyaimban több vidámsággal és hozzátok való főúri társaságban lássalak forgolódni. Most pedig ismerkedjete meg a tudós lelki tanító atyával, Czeglédy János urammal. Ő lesz a nevelőtök!

Csak most lehetett igazán látni, hogy ez a két gyermek mennyire egy lélek és természet. Összerezzenek, és megkeményedett, hideg arccal egyszerre fordultak a fekete taláros férfiú felé. Arcukon, szemükben, mozdulataikban titkolhatatlan ellenszenv tükröződött

a leendő „nevelő” iránt. Az rájuk emelte komoly, égő, fekete szeméit, melyek a bozontos, szürke szemöldök alól, barlangos csontüregekből izzottak elő, és mélyen döngő hangon üdvözölte őket:

– Isten hozott, gyermekeim, Gábor úrfi és Anna kisasszony! Kész vagyok titeket a tiszta evangélium titkaiba bevezetni. Az úr ökegyelmessége azt óhajtáná, hogy engedelmes és szorgalmas tanulók legyetek.

Gábor egy pillanatilag dacosan nézett a prédikátor szemébe, és a szája gúnyosan eltorzult. De nem állhatta sokáig Czeglédy uram mozdulatlan, mély tekintetét, és a főúr felé fordulva pirosra gyúlt arccal szólalt meg:

– Kegyelmes bátyám és apámuram! Én jobb szeretnék harcolni, mint tanulni! Eleget tanultam Váradon. Most háborús idő van, katona kell az országnak, nem tintanyaló diák... Inkább Miska bácsit adj a mellém nevelőnek, hogy tanítsa meg törököt vadászni!

– Ó, én is eleget tanultam már – vágott bele Anna, hátat fordítva a tudós lelkiatyának. – Ha fiú lennék, bizony én is katona szeretnék lenni! De így is legalább lovagolni meg vadászni akarok! És jó volna egy táncmester is, aki megtanítsa a szép lengyel táncokra!...

– Várákozóan néztek Báthorira.

Mély csönd lett egy pillanatra. Félénk, megzavarodott pillantások érték egymást a főudvarbíróék és a főkapitány között. Az országbíró arcán árny suhant át, és elkomorodott. Czeglédy atya egy lépést tett a gyermekek felé, és erősen Annára nézve, megszólalt:

– Az úrfi még ráér a katonáskodásra. Még nagyon fiatal. Előbb a lelkét kell fölfegyverezni, hogy banni tudjon a testi fegyverekkel. Keresztyén harcost kell nevelni belőle, nem kegyetlen, vérszopó rablólovagot. Te pedig, kisasszonykám, úgy látszik, nem tudod, hogy a lengyel táncokat az ördög találta ki, hogy elbolondítsa vele az ilyen kis stüldöket. Bizony, meg kell ismerned az Isten félelmét, hogy a bálványimádástól megmenekülj... Mi van a nyakadban?...

Anna zavarodottan tekintett oda, ahová a prédikátor kinyújtott keze irányult, s minden szem egyszerre oda szegeződött. Heves mozdulatai közben egy vékony ezüstláncon függő Szűz Mária-érem csúszott ki kebléből, és most ott villogott a mellén. Báthori összevont szemöldökkel nézte, és így szóló indulatában remegve:

– Kitől kaptad? Miért viseled?

De Anna nem értette meg a változás okát, és amint látta, hogy miről van szó, megkönnyebbülten kacagott fel:

– Ó, igazán azt hittem, valami rút bogár mászik a nyakamon! Ez a Mária-érem talizmán, amelyet mostohaanyámtól kaptam, mikor útra keltünk Ecsed felé. Lelkemre kötötte, hogy vigyázzak reá, mert megoltalmaz minden bajtól. Imádkozás közben fogni kell a két kezem közt, és akkor a Szűzanya kegyelmesen tekint reám!... Ez az egész.

– Íme, kegyelmes uram – mondotta a prédikátor Báthorira emelve szemeit –, úgy van, amint mondtam. Az úrfít pogány hitetlenségben, a kisasszonyt pápista bálványimádásban nevelték! Valóban szükséges léssen a komoly taníttatás! A Kálvinus és Béza igaz tudománya!...

Báthori láthatólag elkomorodott. Kedvetlenül meredt maga elé. Majd intett a prédikátornak, hogy hallgasson. Pár pillanatnyi nyomasztó csend után azonban nyájasabb arcot öltve, kezeit a gyermekek vállára tette, akiket odaintett, és csendesen így szólt:

– Valóban, édes gyermekeim, nagy szükségetek van, hogy a tudós lelkiatya kegyesen oktasson meg titeket az igazság felől. Tudom, hogy nem tehettek róla, de igazság, hogy ti tévelygésben nőttetek eddig. Gábor fiam, bízom benned, hogy hajlandó lesz a szíved az evangéliumhoz. Te pedig, Anna, meg fogod ismerni, hogy gonosz bálványozásban vagy a mostohád miatt. Az a hitvány pénz a nyakadban: a lelked ára. Tedd le, gyermekem, és sohase lássam többet! Kostka Zsófia, a te lengyel asszony mostohád, aki pápista és a lengyel táncokon jártatta az eszedet, vesztedet okozta volna. Adj hálát az Úrnak, gyermekem, hogy hozzám menekültél.

A gyermekek nagyon zavartak voltak, és látszott, hogy nem tudják felfogni a dolgot. De egyet éreztek: hogy tanulniok kell, és unalmas leckék következnek a nagy szakállú ember pálcája alatt. Gábor reszketett a haragtól, és egész szenvedélyes lelke gyűlöletével meredt az öreg prédikátorra. Anna szemében könnyek kezdtek égni, és alig tudta lenyelni őket. Hiszen azon ujjongott, hogy vidám, szabad kóborlás lesz az élete a nádasok közt, amelyeket az útban annyira megkedvelt rejtelmes titkaikért... s most ennek vége!... Börtönbe került! Tanulnia kell!... Hirtelen úgy előntötte a keserűség, hogy mindenről megfeledkezve bátyja nyakába borult, és zokogni kezdett.

– Gáborkám! Menjünk vissza! Szökjünk meg! Nem akarok tanulni! Nem akarok megválni a Máriától! Ó... ó!...

– Ne félj, Anna! – mondotta Gábor, magához ölelve hűgát. – Ne légy csacsi, majd meglátjuk!... Majd meglátjuk!... – Egyéb vigasztalás bizony nem jutott eszébe, mert ő maga is a szökésre gondolt, de már eszesebb lévén, bölcsen elhallgatta. Az Anna könnyei azonban szokatlan mozgalmat okoztak. Sára néni legyőzve félelmét, odatípett, és átölelve csitítgatta, vigasztalta.

– Ne búsulj, galambocskám, ne félj semmit, kedves szívem! Majd megszokod, megszereted itt! No, ne sírj már!

Miska főkapitány megleégedett azzal, hogy bozontos szemöldöke alól bátorítóan hunyorgott, és biztató pillantásokat lövellt Gábor felé, mintha mondta volna: ne búsulj semmit, majd túljárunk mi a prédikátor uram bölcsességén! Macskássy uram megindult köhögéssel vett részt az általános tüntetésben.

A jámbor Czeglédy atya igazán meg volt botránkozva a vad kölykek rosszaságán. De Báthori Istvánban, miután egy darabig igazán nem tudta, mit tegyen ilyen előtte ismeretlen helyzetben, s talán mérlegelve egy percig a tekintélye kockázatát is, végre felülkerekedett a bölcsesség és nagylelkűség, amely zsarnoki gőgje és szenvedélyes indulatossága alatt nem mindennapi mértékben rejtőzött. Csitítólag intett újból a prédikátornak, és magához vonta Annát, aki még mindig zokogott.

– Ej, kedves gyermekem – mondotta kedveskedve –, bizony még azt hiszed, hogy kegyetlen, vén medve apát kaptál bennem. Ne gondoldj effélét! És Czeglédy uram is atyai jó szívvel van irántatok. A javatokat akarjuk. Atyátok, somlyai Báthori István unokaöcsém, ugyanannak a nagy és fényes névnek viselője volt életében, mint én, és István lengyel király bátyánk dicsőséges nemzetségében egyek vagyunk veletek. Tudom, mire kötelez ez a név és ez a kötelék! Azért is vettelek magamhoz mostohátoktól, mert azt akarom, hogy Báthoriak maradjatok, magyarok és igaz keresztyének. Nem akartam, hogy lengyelek és pápisták legyetek. Nekem nincs gyermekem... – és itt hirtelen megállt, és sóhajtott. Majd újra szólt: – Nincs gyermekem, és mindenem a tiétek lesz. Hatalmasok, gazdagok lesztek, mint senki ez országban. Lássátok, meg kell tanulnotok a hatalommal és gazdagsággal élni. A nagy vagyon kötelességeket ró rátok. Ország, nemzet javára kell megtanulnotok felhasználni. A földi kincs kísértés és ördög tőre annak, aki igaz keresztyén szívvel nem uralkodik

rajta. Lehet, nem is értitek még ezt. Sohase voltak gyermekeim... – és itt újra megállott egy pillanatig –, nem tudom, mit ért meg egy ilyen gyermek? De legyetek bizalommal hozzám! Gáborból vitéz főúr lesz, és nem kell attól félnie, hogy a kardját nem használhatja. Te is, Anna, részt vehetsz a nemesasszonyok örömeiben, de most még tanulnotok kell... Így, gyermekeim. De hagyjuk holnapra!... Még szeretném, ha asszonyanyátoknál is bemutatnátok magatokat, aztán ebédeljeteek és pihenjeteek kedvetekre! Holnap majd folytatjuk. Sára, gondja legyen a gyermekekre! Most menjeteek, gyermekeim, Isten veletek!

Kegyelmesen integetett nekik, s az egész társaság megkönnyeb-
bülve húzódott ki a szobából.

Mihelyt lőtávolon kívül voltak, az öregek csaknem egyszerre kezd-
ték vigasztalni az árvákat. Hogy Báthori igazi apai szeretettel gondol
rájuk, hogy hatalom és gazdagság vár rájuk, töméredekebb a csilla-
goknál és a tenger fővényénél, hogy csak hallgassák meg az öreg pré-
dikátort, s aztán a lecke után szabadok lesznek, mint a madár, hogy
vannak ám itt nemes apródok, akikkel együtt játszhatnak, vadászhat-
nak, aztán az ezernyi katonaság, csatlós, cseléd, csupa tréfa és vidám-
ság... Minden jó lesz, csak bízzanak. Sára néni Annának, Miska főka-
pitány pedig Gábornak ajánlották fel különös barátságukat. A Báthori
gyermekek nem is voltak olyan fából faragva, hogy sokáig lógassák
a fejüket. Igazi áprilisi időjárás volt a lelkületük: pillanatonként jött
a zivatar meg a ragyogó napsütés benne. Így hát egyszerre kacagni
kezdtek, és Gábor Annára kacsintva felkiáltott:

– Ne félj, húgom, majd csinálók én egy-két turpisságot az öreg
pappal. Hamar békét hagy nekünk, azt fogadom!... Emlékszel, Vára-
don is megszökött minden tanítónk!...

– Haha! – ujjongott Anna emlékezve –, mindeniket falhoz állí-
tottuk!

Eközben átmentek az épület egy másik, szintoly komor szárnyába,
ahol Báthoriné homonnai Drugeth Fruzsina lakott. A folyosót nehéz
orvosságsszag árasztotta el, s csak úgy lóttak-futottak elé-hátra
a javasasszonyok, kegyesek és szolgálók. Ki hideg vizet, ki forró-
t, ki meleg téglát, ki messze bűzlő kotyvalékkal tele fazekat, ki vizes
ruhát, ki füstölőszerszámot hozott és vitt összevissza.

– Megint beteg a nagyasszony! – mondta fejcsóválva Sára néni.

– Beteg a’ mindig vagy soha! – morogta Miska bá’.

– Hát akkor tán ne is menjünk be – indítványozta Gábor, és persze Anna is helyeselt, befogva orrocskáját a sok boszorkányos bűz elől.

– Már ezen jó lesz túlesni, lelkecském – mondta a főudvarbíró csendes bátorítással. – Mindig így van ez, s aztán úgyse kell sokat erre járniok. Az úr önagsága van öt esztendeje, hogy színét se látta a feleségének!

A két árva csodálkozva és értetlenül bámult egymásra. Furcsa apát és még furcsább anyát kaptak, az szent igaz!...

Miska bá' elkapta egy csoszogó vénasszony rokolyáját, aki egy nagy fazekat cipelt motyogva. Majd hanyatt esett.

– Álljon meg ked, öreganyám, aki lelke van kednek! – mordult rá a főkapitány.

– Jaj, lelkem, virágom – hápogott a banya –, engedj tovább, a nagyasszony beteg, és a fejemhez vágja a fazekat, ha nem sietek!

– Menjen ked, menjen, csak jelentse is, hogy itt az úrfi meg a kisasszony, be akarnak menni kézcsókra!

A banya most rábandzsalított a gyermekekre, és rút vasorrú bába képét ocsmány vigyorgás torzította el:

– Egyem a lelküket, be gyönyörűek! – hápogta. – Csakhogy a nagyasszony beteg ám, és nem szereti, ha háborítják!

– Én pedig kitekerem a ked nyakát, Rebi néző, ha üstöllést nem jelentí őket! Éhesek már a szegény árvák, hát essünk át rajta, mint a kuvasz a palánkon... Meg fejedelmi vér ez a kettő, hallja ked, hát nem ácsingózhatnak itt hiába! – pattant fel Miska bá', a kardjával kopogtatva a márványkockákat.

A banya nem szaporította tovább a szót, elcsoszogott egy ajtón át, és jó idő múlva kidugta rajta a fejét, intve, hogy jöhetnek.

A két Miska bá' künn maradt a folyosón, és Sára néni sietve tuszkolta be a gyermekeket. A vén boszorkány, Rebi néző, néhány pompásan bútorozott, kincsekkel rakott nagy szobán vitte át őket, míg egy fehér és aranyozott szárnyas ajtó elé jutottak, amely be volt téve. Itt az öreg a kulcslyukra tapasztotta nagy, szőrös fülét, és hunyorogva hallgatózott. Aztán óvatosan megnyitotta az ajtót, és kétrét görbedve becsosszant. A gyermekek utána. A félhomályos, nagy szobában selyemmennyezetes vetett ágy állott. A szanaszét álló bútorokon szétszórt ruhák. Nehéz orvosságos bűzök terjengtek mindenfelé, és egy hatalmas karosszékekben bekötött fejjel ült és nyögött Báthoriné.

A kendő alól szép metszésű, középkorú, sápadt, sovány arc s villogó, fekete szemek tűntek elő. Ülve is hatalmas növésű teste remegett az asszonynak a folytonos nyögésben. Amint a gyermekeket meglátta, kinyújtotta feléjük jobb karját, és nyögve rájuk kiáltott:

– Megálljatok!... Ne jertek közelebb! Valami nyavalyát hozhattok!

A gyermekek megálltak és meghajoltak, majd fölegyenesedve farkasszemet néztek az asszonnyal. Az sokáig kémlelte őket, és későre, lassan eresztette le karját, újabb nyögések közt mormogva:

– Báthori-arcok, Báthori-lelkek!... Miért jöttetek ide? – tette hozzá ridegen, visszautasítólag.

– Anyánk Lengyelbe ment, a mostohánk – felelte Gábor keményen –, András öcsénkkal. Mi is jobb szívvel mentünk volna őkegyelmével, gondolhatja kegyelmed, mert ő szeretett, de István bátyánk magának kért és hozatott minket. Hát ezért!... – röviden, élesen végezte, fölkapva fejét s hosszú barna fürtjeit hátrarázva. Anna nem szólt, de bátyjának minden mozdulatát önkéntelenül utánozta.

– Farkaskölyök! – nyögte az asszony haragosan. – Hát te mit mondasz, te leány? – fordult Annához.

– Semmit. Nincs mit mondjak. Gábor megmondta, s kegyelmed nem szeret minket! – mondta Anna égő szemekkel, bátyjába fogódzva.

– A Báthoriak! – kiáltotta az asszony sziszegve. – Gőg, tigrisviscorgás, kő és jég!... Nekem nem kellett! Én nem híttalak!

– Kegyelmes nagyasszonyom, az árvák... – kezdte remegve, kulcsolt kezekkel Sára néni.

– Hallgasson ked! – szólt rá Báthoriné. – Ked tudja, hogy nekem nincs gyermekem, s nem is kell! Ked csak gondozza őket, s jó távol tartsa innét... Beteg vagyok, ked tudja, s a lárma zavar. Most elmehetnek!... Báthoriak!... – Intett, s lecsukta nagy, lobogó, engesztelhetetlen szemeit.

A gyermekek szó nélkül mentek kifelé, és Sára utánuk.

Most már nehezebb volt a jámbor öregeknek az árvákat jókedvre hangolni. Bármily gyerekek voltak is, bármennyire szeszélyesen fodorzódó meg kisimuló volt is a lelkük, mint a szélnek, felhőnek változásait visszaadó tó tükre, de a szeretetlenség és kegyetlen elutasítás mélyen verte a fullánkot gyermekszívéükbe.

Anna még csak odakünn a folyosón kezdte rá a zokogást istenigazában, dühtől pulykavörös bátyja nyakába borulva.

– A mostohám szeretett minket, Gábriskám, és soha ilyeneket nem mondott nekünk! – jajgatta fuldokolva. – Menjünk vissza, ha yalog is, de menjünk azonnal!...

Gábor mit sem tudott egy darabig szólani, mert ő is birkózott feltörő, keserű fiúkönyzeivel. Csak nagy későre szaladt ki a száján a düh kiáltása:

– Bestye lélek, aki ebanya van!... Verje meg az Isten!...

Miska bácsi, a főkapitány azonban csak pödörgette a bajuszát, és nem vette tragikusan a dolgot.

– No fiaim, csakhogy megvolt... Tudtam én, hogy megfacsarja a szívöket az a kemény, kőszívű asszony! De ezen át kellett esniök. Aztán vége is ezzel minden keserűségnek! A többi csak öröm és boldogság! Föl a fejfel, Gábris vitéz, Anna kisasszonykám!... Akkor lásák őkegyelmét, amikor a hátuk közepét! Ide bezzeg nem jönnek, s punktum!... Lesz gondom rá, hogy játékba, mulatságba, vadászásba ne legyen hiány!... No csak vidáman, több is veszett Mohácsnál! Most ebédeljünk, aztán délután még befutjuk a várat, és lesz látnivaló elég. Biz úgy elfelejtjük ezt a gonosz dolgot, mint a tavalyi hót!...

A másik Miska meg az öreg Sára néne is derekasan hozzáálltak a vigasztaláshoz, csöndesen továbbtuszkolva az árvákat.

– Jöjjenek, tubicáim, hadd mutatom meg a szállásukat! Magam rendeztettem, ékesítgettem föl, a leggyönyörűségesebb helyén a várnak, csak kinézni is olyan gyönyörűség belőle, hogy a szíve szé-
dül az embernek! – csalogatta őket Sára néni.

– Két gyönyörűséges agaram, a Cicke meg a Kormos, nőtény meg bak, akiket kegyelmes uramtól kaptam volt, tinéktek szántam, úrfi, kisasszonyka! Az egyik, a Cicke, nyulász-rókász, madárroptú, a másik, a Kormos, nagyvadra való, kanra, őzre, az lészen Gábris vitéz vadászó agara!... No gyerünk, lelkeim! – tódította a főudvarbíró.

Nehezen ment, mert biz' a szívök fázott meg a gyerekeknek. De künn az udvaron, a ragyogó napsütésben, a virágnylásban, az áldott lombok alatt, a felséges békességű kertben az élet melege a szívök gyökeréig is elhatott, és elég nyugodtan haladtak föl a déli szegletbástya lépcsőin az emeletre, ahol a szállásuk elkészítve várta őket.

AZ ÚJ OTTHON

Az árvák otthona közvetlenül a fedél alatt, a bástya tetején volt berendezve, fönn a magasban. A hatalmas kőépületnek ez az emelete egy széles előtérből nyílt a lépcső feje felé. Tágas, boltíves szoba, ebédlő és nappali egyben, alkotta a lakosztály közepét, melyből jobbra és balra egy-egy hálószoba nyílt, a jobboldaliból még egy fürdőszoba is. Ezeken kívül két kis cselédszoba is tartozott hozzá. Az ebédlő tömör, szép öreg bútorokkal, drága szőnyegekkel és csillárral ékeskedett, a hálószobák közül a Gáboré komorabb, sötétebb, az Annáé fehér és kék színű volt, s ezek a színek uralkodtak a falakon, az ágyakon, a szőnyegeken és takarókon is. A kis fürdőszoba annak a kornak valódi csodája lehetett: a padlóba eresztett márvány-medencéje s a csapokon átfolyó víz, amelyet körben járó, ló hajtotta gépezet nyomott fel az udvarról, egy csavargó olasz mester remeke volt, aki Báthorinak, a nagy műértőnek sok szolgálatot tett a kert és a termék berendezésében is. Az ebédlőből széles, tetőtlen erkély nyílt a szabadba, kőpárkányzatára a bástya tövéből nagyon öreg, karvastagságú szárazon kúszott fel valami futórózsa-szővevény, amely már lombba volt borulva, de még nem virágzott. Az erkélyről egyhangúságában is fenséges kilátás nyílt a környékre.

A belépő gyermekekre heves hízelkedéssel a főudvarbíró két ajándéka, a gyönyörű két agár ugrott fel az asztal alól. De bizony eltévesztették az ebadták, mert a csodálatos, sötét színű, karcsú testű, hatalmas növéssű Kormos Annácskát választotta hódolata tárgyául, míg a hófehér, finom alkotású, vékony Cicke Gábornak ugrált

a nyakába. A gyermekek öröme egyszerre föllobbant a pompás állatok láttán, és nem győztek örvendezni nekik. De aztán Anna, miután végre is kíváncsian tekintett körül, egykettőre beszaladta Kormos kíséretében a lakosztályt, és nem győzött betelni a boldogsággal, hogy ez mind az ő külön és saját kastélyuk.

– Ojjé, be gyönyörű! – kiáltotta, föllebbentve ágyacskájáról a remek fehér csipketakarót, s látva a kék szalagos pehelyvánkosokat, a drága, hímzett takarót és a vakító ágyneműt. Gábor is legmagasabb megelégedését nyilvánította a lakosztály felett, úgyhogy Sára néni egészen odalett a boldogságtól.

– Hozom az ebédet, lelkecskéim! Ebben a minutumban itt lesz! – rebegte az öreg. – Addig nézdegéljenek ki a szakállszárítóról! Főkapitány uram és uram kegyelmed mutassák meg a Báthori-országot, amíg jövök! – Ezzel eltipegett.

A társaság kilépett az erkélyre, s önkéntelen kiáltás fakadt a gyermekek ajkán a csodálatos látványra.

Az erkély körbeszaladt a bástya körül, bár ajtaja csak az az egy volt, amely az ebédlőből nyílt, más oldalakon a szobák és a lépcsőtér ablakai nyíltak rá. De a bástya úgy állott a déli sarkon, hogy körös-körül végtelen kilátás nyílt róla kifelé a vidékre s be az egész várterületre.

Mint a látvány központja, mint az egész hatalmas terület nyugodt, titkos szíve, a kővár idő feketítette, pompás épülettömbje uralkodott a körképen, ölében a bűbajos, csöndes kerttel, amelynek ellentéte a zúgó környezettel innen még meglepőbb volt. A földvár hangyabolyszerű, mozgalmas, tarka képe a távolból egyetlen döngő, zúgó morajjá egyesült hangzavarával, mint színes, morajló áradat ölelte körül a csöndbe dermedt kővárat. Lótó-futó népsége, menekelő vagy henyén ődöngő katonasága, a konyhák körül zsigongó cselédtömeg, a jövő-menő szekerek sokasága, mind csupa öklömnnyi liliputiak, valami óriás gyerek játékszereként kavargtak a mélyben. S még könnyebb a huszárvár palánkja és latorkertjei között legelésző ménesek, nyargaló lovascsapatok, háborút játszó gyermekek, takarmányt szállító hosszú szekérsorok látványossága és elhaló lármája keretezte be a várterület képét. S ezt az egész hatalmas hadi világot ragyogó smaragdzöldben övezte körül a Kraszna szétterülő vizéből táplálkozó lápság titkos világa, mérföldekre nyúlva körös-körül,

felette egész felhőivel a vízimadaraknak. És csak innen lehetett igazán méltányolni a vár nagy bölcsességgel megalkotott hatalmát. Az ecsedi láp közepére várat építeni maga is hatalmas gondolat volt, de hogy ebbe a halálfészekbe biztos utakat építeni a várnépnek és biztos halálba vivő útvesztőket készíteni az ellenségnek, mekkora tudomány volt, azt innen lehetett igazán csodálni. Maga az a hatalmas, kemény főút, amely vízárkokkal meg-megszakítva kígyózott a vártól nyugatnak, át az egész lápságon, s összekötve a várat a messzi rónasággal, amely már a szemhatár szélén sejtelmeskedett csupán, a világ csodája volt, és sok századév munkáját és a jobbágynemzedékek egész sorának véres verejtékezését hirdette.

A lápság folyton hullámozó, zöld, buja tengerében minden irányban lehetett látni nagy messzeséig egy-egy hatalmas, zöld tisztást, amelynek egészséges füve virítva tündökölt a halál mérges zöldjében.

– Azok a nagy irtások ott szilárd talaj a lápok között! – mondta Miska bá’, a főkapitány a csodálkozó gyermekeknek. – Hej, gyöngyeim, sok nemzedék keserves munkája irtotta, töltötte, füvesítette, kötötte meg azokat!...

– S mire valók, Miska bácsi? – kérdezte Anna.

– Sok mindenre, lelkecském. Titkos nyomdékok, szivályösvények, utak kötik össze őket a nád és káka között, amelyeken csak a mi lovunk, népünk tud járni, de az oszt úgy, hogy álmában is odatalál, ha kell, egész sereg is, huszár meg gyalog. Ha ellenség ostromolja a várat, azokon a tisztásokon rejtőzik, gyülekezik össze a had egy-egy csapata, s onnan támad és védekezik. Meg legelőnek is használják őket, oszt a vadászatokon is ott állanak fel a vadászok, ott feszítik a hálókat, arra hajtják a vadat a jobbágyok. Ni, látod-e, szívecském, amott, azon a tisztáson északnak, a ficfák közt, ott, az a’ – most is bárányok, juhok turmája legelész. Alig látni, pedig sok ezer bégető vagyon ott!

– Istenem, be gyönyörű! – ujjongott Anna. Gábor némán, nagy lélegzettel nézte a világot.

– Egész ország! Egész világ! – suttogetta néha pirosra gyúlva.

– Az a, kis uram! – mondta bólogatva a főudvarbíró. – És mind a tiétek lészen!...

A gyermekek boldogan föl kacagtak, egymásra nézve.

– Hát azokat a csillogó vízi utakat látjátok-e? – kérdezte a főkapitány, ujjával mutogatva a zöldben kivillanó, kanyargó ezüstki-gyókra.

– Igen, igen! – kiáltotta Anna. – Ni, amott azon a széles vízen sok fekete pont úszkál!

– Mik azok, Miska bácsi? Csónakok? – kérdezte Gábor szemeit meregetve.

– A naszádos had egy csapata úszkál ott – mondta a főkapitány. – Naponta megússzák a lápságot mindenfelé, hogy nincs-e közelben valami lappangó népség, rabló vagy török? Minden csónakban hatan vannak. Kettő evez, kettő puskával, kettő nyíllal meg hajítógerellyel vigyáz s verekedik, ha kell. Van csáklyájuk, télen jegező karójuk meg fejszájuk. Vagyon nekünk vagy ötszáz naszádunk is. A naszádos katonák pedig a pákászok, halászok, csikászok fiaiból kerülnek ki, akik úgy ösmerik a lápot, mint én a tenyeremet. Soha nem is vette be még ellenség Ecsedet ez éber jó kutyák mián, és soha nem is fogja.

– Isten őszentfelsége hallgassa meg! – sóhajtott Macskássy uram.

– Hát amott a huszárvár alatt, a láp szélében, látjátok-e a sáncokat? Ott, ahol a sok füst kanyarog?

– Igen, igen! – kiáltották a gyermekek.

– Ama sáncok aljában vannak kivette a varsák, felállítva a róka-meg csikászcsapdák, ott vannak a pákászok, csikászok góréi, ahol késő télíg laknak asszonyostól, gyerekestől. A halászcsónakokat is ott kötik ki a sáncok árkában. Majd meglátjátok ezeket mind!

– Mennyi látnivaló! – kiáltotta Anna, kezecskéit csapdosva össze örömeiben. – Itt sohase unjuk meg magunkat, soha!

– Ni, ott a lápságon túl, a rónán valami faluk! – mutogatott Gábor.

– Abbizony, kis uram – vette át a szót Macskássy –, az a vártartomány tizennégy faluja; észak felé vagyon még a Szamosköz, vagyis Gyarmatalja hat faluval, északkeletnek Majtény nyolc faluval, nyugatnak a Mezőség-birtok, oszt följebb, kelet felé a nyíregyházi meg a megyeri tartomány, vagy százhusz falu csak a vár környékén, de vagyon még Tasnád is meg mások is; urunk őkegyelmessége Dévényig bír az ország javával, ott vagyon császári udvarral traktáló tisztartója, Bay Mihály uram őkegyelme... de tán urunk se tudja, mije vagyon, annyi vagyon nékie az Úristen jóvoltából. Ecsedre király vagy fejedelem való – végezte be, hirtelen Bessenyeihez intézve szavait.

A főkapitány megsodorta a bajuszát, és felcsillanó szemmel az ámuló Gáborra nézve, mély, dörmögő hangon mondta:

– A Báthori-házból volt már fölkent király, amaz István őfelsége Lengyelben, lehet még fejedelem ezután is! – És súlyos, harcban keményedett kezét a Gábor vállára tette, a fiú szemébe nézve.

A gyermek megrezzent. Kérdőn, félértelemmel tekintett a főkapitány szemébe. Aztán hirtelen elpirult, és lehunyta a szemét, mélyet, nagyot lélegezve.

– Gyönyörű birodalom – mondta halkán.

– A miénk! – tette hozzá Anna ujjongó kacagással.

Gábor körültekintett még egyszer a ragyogó világon, s aztán lenézett a bástya tövébe. Mindkét kezével megfogódzott a párkányban, és újra lehunyta a szemét.

– Szédülök... – suttocta. – Menjünk be!

Visszafordultak a szobába. Éppen szembejött velük Sára néni, egy kis szolgálót meg egy apródot engedve maga előtt az ebédvel. A szolgálóleányka, szép, virító nefelejcsszemű, pántlikába fűzött hajzatú szőke gyermek, ünnepi tisztaságban és szemérmetes pironkodással hozta a tálaló tálcát az ételekkel, az apród egy másik tálcán a tányérokat, korsót, poharakat, nyalkán kicsípve, vigyori, kedves gyermekábrázattal, vállig érő, barna fűrtökkel.

Az asztalt egykettőre fölterítették szép sávolynos fehér abrosszal, ezüsttalpú fatányérokkal, és középre tették a befedett tálakat. A kis apród ezüstkorsót és tiszta kendőt fogott a kezében, s míg a lányka a medencét tartotta, Gábor, majd Anna s végre a főkapitány kezeire vizet öntött, és átnyújtotta a törülközőt. Ezután fölfedte a tálakat, és hárman az asztalhoz telepedtek, a fal melletti bőrváncosos padra Anna, szembe vele karosszékekbe Miska bá' és Gábor. Sára néni meg az ura nem ültek le, ők már tíz órakor rendesen megebédelték volt. Miska bácsi rövid fohászt mondott, s ezek után hozzáláttak a jó tehénhúsos káposztához, lúdhúshoz, törött lével, hájban sült pánkhhoz. Az apród bort töltögetett a kupákba, a kis szolgáló Anna mögött állva meg-megtörölte és beadta az ezüstnyelű kis kést. Ebéd alatt nemigen beszéltek, éhesek is voltak; Sára néni nagy gyönyörűségére mindent fölfaltak, ami volt. Csak miután jóllaktak és fölállottak, mutatta be nekik az öregasszony a szolgálatukra rendelt gyermekeket.

– Kis uram, lelkem, ez az apródcska rimánkodott erősen – a többiek meg is dúcolták érte –, hogy kegyelmed mellett tehessen szolgálatot. Nemes ember gyermeke, Decsy Veres Istvánka, egy éve vagyon a várban. Fogadja kegyelmébe!

A kis Istvánka piruldozva hajlongott:

– Úgy bizony, senki nem vigyázhat ételedre, italodra, ruháidra, paripádra, fegyveredre, és senki nem lehet melletted úgy, mint az árnyék, hanem csak én, akármit is lefetyelnek és ungorkodnak István, Gáspár, János meg a többiek! – mondta a kis apród tüzes arccal.

Gábornak nagyon tetszett a csinos kölyök, aki egykorúsága dacára jóval kisebbet és gyöngébbet mutatott nála. Tárt szívvel nyújtotta kezét, és megcsókolta pajtásának arcát. Ez egész boldog lett, és nem tudva mit tenni, kétszer hatalmasat rikkantott örömében, amiért a főkapitány ugyancsak ráfordult, hogy majd megtanítsa mőresre. De Gábor akkor már ezerféle kérdéssel halmozta el Istvankát, és így Miska bácsi haragja nem okozott nagy bajt.

– Ez meg itten – folytatta Sári néni –, ejnye, ne rágd már a kötényed csücskét, te majom!... Ide állj mellém, no! – Ezzel a remegő kis leányt vállainál fogva Anna elé tuszkolta. – Ez itten a Sára, bizony csak paraszti sorból való szegényke, de sokat mosdattam, oktattam, hogy hasznát vehesd, lelkecském! Ő lenne a szolgálóleányod, ha nem volna olyan buta szégyenlős már megint!

A kis Sári nagyon elfogódott volt a fejedelmi kisasszony előtt, és nem tudta, mit csináljon a kezével-lábával.

– Elsüllyedek! – dadogta szégyenkezve.

Anna azonban akkor már átölelte a nyakát, és összecsókolta.

– Jó pajtások leszünk, Sári, ne félj! Szép vagy, és szeretlek! Ne félj tőlem, mindig szeretni foglak, és hacsak nem urak meg dámák előtt leszek, mindig tegezhetesz, érted-e?

Sári erre még jobban megijedt, és elkezdett sírni, majd térdre esett, és elkapva az Anna kezét, hevesen, sokszor csókolgatta.

– Bizony úrikisasszony pajtás kellene Annácskának – mondta a főkapitány dühösen. – Ez a sült paraszt kölyök azt se tudja, mit mondjon neki! Csak bőg a szamár, amikor a kisasszony megcsókolja azt a paraszt pofácskáját!... Nemhogy örvendene, még bömböl!

Sári néni alig tudta lecsitítani az öreget:

– Hiszen örvend ez, azért bög, főkapitány uram! Mit tegyek vele, ha már ilyen? De szófogadó és hűséges, hát csak őt gondoltam Annácska mellé, meg az ábrázata is rendes. No, Sári, örvendsz, ugye, hogy a kisasszony szeret és megtúr maga mellett?

– I-hi-gen! – bömbölte Sári, akit Anna eközben fölemelt, és lecsókolta könnyeit. Aztán elkezdte kérdezetni a kis boszorkány, és olyan édesen bánt vele, hogy egykettőre vigyorogni kezdett Sári, és pár perc múlva, orrocskáját szipogatva, felelgetni is.

Mesébe illő szép délután következett erre. A gyermekek Miska bácsival bejárták a várat, és késő estig gyalog meg lóháton úgy nagyjában mindent megláttak, ami érdekelte őket. Ebből pedig legislegfontosabb az volt, hogy megismerkedtek a nemes apródokkal, akik szobájukban vártak reájuk nagy izgalmak között. Hatan voltak a kis Istvánkán kívül. A legnagyobb már serdült legényke volt, nyalka, büszke, szép fekete gyermek, gazdag főúri család sarja, Csáki István; kettő valamivel fiatalabb: a kis szőke, szelíd képű, tépelődő arcú Jósika Zsigmond és a buta kis medvebocs Bakos Gáspár; végre három tízéveske is volt köztük, egy Csulai, egy Homonnai meg egy Korláth. A drága csemetéket azért küldötték az ország első főúranak udvarába, hogy úri szolgálatot, tudományt és vitézséget tanuljanak. Báthori udvara előkelőbb is, no meg biztosabb is volt ebben a bolyongó időben a fejedeleménél. Csakhogy éppen a bizonytalan idő nem kedvezett a fiúknak; Ecsed, a bevehetetlen sásfészek a zivataros világban elszigetelődött az előkelő világtól, Báthori betegeskedése, az asszony különcködése s a vár félreeső volta miatt társaság nem fordult meg mostanában a várban. A fiúk a könyveket, ha csak lehetett, falhoz vágták, úri szolgálatra alkalmuk nem lévén, vadászattal, játékkal és henyéléssel töltötték idejüket, a durva katonák és cselédek közt tanulva erkölcsöket és gyakorolva úri gőgjüket. Voltaképpen a főkapitány és az udvarbíró felügyelete alatt állottak, de az elsőt nem szerették katonás keménysége miatt, s amikor lehetett, kerülték; a másiknak pedig, ezer gondja között az óriási gazdaságnak, nemigen volt ideje törődni velük. Így maga nevelte magát a kis társaság, a saját ösztönei szerint.

Amíg Miska bácsi bemutogatta őket és köztük volt, elég bizalmatlankodva és feszesen ment a dolog, de miután a főkapitány valamiért elhívták, magukra hagyta őket, megígérve, hogy egy óra

múlva utánuk jön, várjanak reá. A gyermekek egyedül maradtak, és most már gyorsan ment a barátkozás.

Miután Gábor felszólította a fiúkat, hogy semmi ceremónia, és legyenek jó barátok, s miután Annát úgy mutatta be, hogy azt olybá lehet venni, mint egy fiút, az apródok hamarosan kipakoltak a lelkükkel.

Csáki Pista, a szép fekete fiú, a tekintély, főleg Annának akarva tetszeni, az idősebb és tapasztaltabb férfiú bölcsességével mindent kicsinyelt és leszólt:

– Hát persze – mondotta –, ti csak most nyaltatok bele Ecsedbe, aztán azt hiszitek, hogy fenéig tejfel. Pedig hogy ördögadta unalmas fészek ez! Itt nem érdemes apródnak lenni, mert itt nincs kitől mit tanulni. Két esztendeje színét se láttam úriembernek...

– De van vitézi élet! – kiáltotta Gábor.

– Vitézi élet! – legyintett Csáki. – Ecsedet nem közelíti meg ellenség. Egy-egy rablóbanda ha betéved a lápba, aztán belefojtják a hajdúk. Inkább utálatos, mint érdekes. Láttam egyszer-kétszer.

– De lehet vadászni és barangolni a lápokban! – vetette ellene Anna. – Az mindennél jobb!

– Ó, kisasszony – fölényeskedett Csáki –, voltam én úri vadászaton Görgényben meg Hunyadban. Úri társaságban, urak és dámák közt. Az ér valamit. De itt nincs társaság. Csak mink vagyunk. A ronda jobbágyok odahajtják a vadat, s lelődözzük. Unalmas fészek ez itt... és az a pokróc Bessenyei!

– Ohó, ohó! – kiáltották Gábor és Anna. – Miska bácsit ne bánts! Mi ismerjük! Ő hozott ide. Hős, okos, jó ember...

– Jó na – nevetett Csáki Pista. – Ha úgy tetszik! De mi jogon parancsolgat nekünk? Úgy egzecíroztat, mint a hajdút meg a huszárt. Még szolgálatba is bekényszerít.

– Katonának akar nevelni – mormogta Bakos. – Azt mondja, ellustulunk itt a semmittevésben. Legalább tanuljunk meg harcolni. Én azt hiszem, ez jó is, csakhogy látszik, hogy a kapitány afféle köznemes, nagyon közönséges módja van.

– Te hallgass, Gáspi, mert te buta vagy! – intette le Csáki.

– Buta a nagyapád! – hörkent fel dühösen a kis medvebocs.

– Látszik, hogy a főkapitánytól tanultál úri virtust... – nevetett Csáki, és a többiek is kacagtak.

– Te – szólt közbe Gábor –, titeket is tanít az a kiaszott, gonosz pap, az a Czeglédy?

Az apródok kórusban kacagtak, csak a kis Jósika fanyalgott révedezve.

– A kegyelmes úr leckére fogott volt minket is – mondta Csáki bosszúsan –, s az öreg prédikátor tömte volna a Bibliát belénk, de bizony nem sokra ment velünk. Most már csak a reggeli ájtatosságon kell ott lennünk, meg a vasárnapi prédikáción.

– Ahol Bakos mindig elalszik! – nyisszantotta el magát a kis Csulai.

– S ahol te cserebogarat loptál a nyakába! – vihogott Korláthka.

Bakos vörös lett, mint a pulyka.

– Hát ha én aludtam, ti meg szemtelenkedtetek! – pattant fel. – És a cserebogárért még kaphatsz egy második jó pofont is! – kiáltotta a kis Csulaira acsarkodva.

– Legjobb lesz – mondta Csáki –, ha egy darabig tanultok, aztán rendre leszokik rólatok az öreg. Nem kell neki ellentmondani, s forgassátok a szemeteket, bólogatva, így ni, hogy csak a fehérje lássék!

Harsogó kacagás hangzott fel, amiben Gábor és Anna is részt vettek.

– Jaj be jó volt! Még egyszer! Hogy is kell? – kiáltotta Anna szívből nevetve.

Csáki ismételte, és a kacagás még nagyobb lett. – Jópofa vagy! – nevetett Gábor, a Csáki vállára ütve. – Ezt már szeretem!

A hangulat megvidámult.

– No, kis Jósika, hát te mire tátottad el a szádát? – kiáltott rá Csáki a kis szókére. Zsiga összerezzent, és fülig pirulva fordította el a szemét Annáról, akihez már előbb szinte szájtátva tapadt oda. Anna ugyanis felült volt az asztalra, és a lábait egymásra vetve kacagott. A szoknyácskája térden felül csúszott, a harisnyája meg térden alól, s úgy villogott ki a térdecskéje, mint az alabástrom. A kis Jósika illet sohasem látott, és egészen belegárgyult a bámulatba. A Csáki szeme azonban gyorsan járt, kamasz vigyorgással vette birtokba az édes kis látnivalót, és másra terelte a szót, úgyhogy Anna nagy ártatlanul nem is vette észre, hogy róla van szó.

– Hát ha már így vagyunk, ahogy vagyunk – mondta bölcsen –, szívesen ajánljuk fel a szolgálatainkat a mulattatástokra! Ugye, fiúk?

Mind helyeseltek, csak a kis Jósika bámészkodott állhatatosan Annára, szótlanul.

– Lássuk csak – folytatta Csáki –, mit lehetne csinálni. Vadászni is lehet, ha éppen akartok, meg labdázni is. De ez kölyökmultság. Vívni, lovagolni, fürdeni is lehet, csakhogy az fáradságos és unalmas. Hanem egy-egy este lehetne multságot rendezni.

– Hogy és hol? – kérdezte Anna, a lábait megcserélve, mire a kis Jósika összerezte.

– Itt nálunk, esti őrváltás után – mondta Csáki.

– De hogy jutunk ide? – kérdezte Gábor. – A ti szobátok az északi bástyában van, a mienk a déliben. Őrváltás után nem lehet járni.

– Pah! – kiáltotta Csáki. – Hiszen ez az érdekes. Ez legalább egy kis izgalom! Kiszöktök, kijátszódjátok az őr. Ezerféle módja van.

– Ez jó! Ez jó! – kiáltotta Anna tapsolva. – Tanítsd meg! És aztán? – kérdezte figyelő arcocskát csinálva.

– Hát táncolni fogunk! – mondta Csáki. – Végre van egy úri kisasszony is, mert eddig csak a paraszt... – itt hirtelen elharapta a szót, s a kölyköcskék zavart vigyorgása közben folytatta: – te leszel a dáma, mi az urak! Szeretsz táncolni?

– Ojjé! – kiáltotta Anna, egykettőre leperdülve az asztal tetejéről, és bájosan illegetve magát.

A fiúk tapsoltak és ujjongtak. A kis Jósika töprengve bámulta Anna kecses mozdulatait.

– Aztán lesz kocka, bor, tréfák, muzsika és lakoma – fejezte be Csáki.

– Igen – mormogta Bakos –, a virrasztók megtanítottak kockázni. Csáki elnyerte a kerecseny tollamat forgóstól. A bort Csáki szerzi, ő tudja, hogy. A muzsikát Pethő diák uram szolgáltatja a tárogatón. Lakomát meg Rebi néni főz. Így van ez mindig. Jól is van. Csak a forgóm!...

– Ne kotyogj örökké, te szamár! – szólt rá Csáki dühösen. – Majd meglátjátok. Ami pedig a rongyos forgódat meg a kerecsenyedet illeti...

– Rongyos az ükapád kerecsenye! – ordított fel Bakos. – Édesapám legszebb forgós tolla volt, anyámasszony adta, mikor őkegyelme másat választott...

– Jó, jó, ne papolj! – kacagott Csáki. – Tehátlan ha akarjátok...

– Hogyne akarnók! – kiáltották a gyermekek.

– Csakhogy akkor egy szót se a főkapitánynak meg az udvarbírónak meg a vén Sárának, meg senkinek se! Nekünk is lenne jó sorunk, meg ti is megpenészedhetnétek a sutban.

A gyermekek megfogadták, hogy hallgatni fognak.

Csáki erre megígérte, hogy elő fogja készíteni egy hét alatt a murit, és majd hírt ad, amikor eljött az idő. Erre élénk beszélgetés indult meg mindenféle várbeli tudnivalóról. A fiúcskák mind beszéltek, csak Jósika maradt állhatatosan szótalan és báméskodó. Végre Anna is észrevette, hogy folytonosan őt nézi a kis szőke, és nevetve rászólt:

– Mit bámulsz folytonosan reám, te kisfiú?

Zsiga csaknem megsemmisült szégyenletében, hogy Anna megszólította.

– Bocsáss meg! – hebegte zavartan.

– Miért haragudnám? – kacagott Anna, és egykettőre elkapva a kis szőke bús fejét, csattanósan megcsókolta. – Szép vagyok? – kérdezte ártatlanul.

A gyerekeknek nagyon tetszett az Anna szelessége meg a kis Zsiga életteretlensége. Különösen a kisebbek csoportosultak köréjük, és biztatták Zsigát, hogy adja vissza a csókot.

Ezalatt Csáki a Gábor fülébe sugdosott, félrehúzza őt egy sarokba.

– Szeretted a lányokat? – kérdezte atyai hangon.

– A lányokat? – csodálkozott Gábor. – Mi az ördögöt szeressek rajtuk? Nyávogó macskák. Csak Annát szeretem, mert ő olyan bátor, mint én. Kár, hogy leány.

– No, az bizony nem kár! – kuncogott Csáki. – Gyönyörű virágszál lesz belőle néhány év alatt, és nem fog félni a fiúktól, az biztos! De úgy látom, te még nagyon ártatlanka vagy, pedig majdnem olyan nagynak és fejlettnak tetszel, mint én... Ecseden nagyon szép jobbágyleányok vannak. No, majd megkedveled őket hamar. Egy ilyen nagy, szép fiú, mint te!...

– Nemigen törődöm én velük – rázogatta a vállait Gábor. – Hallottam ugyan Váradon egy apródtól egyet-mást effélékről. De tudja az ördög, miféle számartság az efféle!

Csáki kacagott.

– Bízd csak rám magadat, majd meglátod! Ezek a kis tacsók itt már tudnak valamit. Igaz, hogy még csak nézők. No, hagyjuk most ezt, lesz rá alkalom.

Gábor értetlenül és töprengve fordult el. Miféle ostobaság, gondolta magában.

A főkapitány visszatért a gyermekekért.

– Látom, jól találjátok magatokat – mondta, végignéze a beszélgetésben kipirult arcokon.

A fiúk azonban meglehetősen elkomorodtak. A főkapitány Csákihoz fordult:

– Pista fiam, ma éjjelre a virrasztótoronyba rendellek. Aztán a hadnagy úrral inspekciót fogsz tartani a bástyákon.

– Parancsára, főkapitány uram! – felelte Csáki engedelmes színnel. – De nem mehetne ma más? Kétszer voltam e héten, és igen fáradt vagyok.

– Meg kell szokni a fegyelmet, fiam! – mondta a főkapitány. – Háborús idő van. Ha Ecsedet ellenség fenyegetné, akkor mind talpon kellene állanunk éjjel-nappal. És ki tudja – tette hozzá aggodalmasan. – Hát csak légy ott, fiam!

Csáki nem szólt többet, csak dühösen pislogott.

A társaság fölkerekedett, és a parádés istállót tekintette meg, ahol Báthori pompára való háta- és hintóslovakit gondozták. Volt vagy ötven is, szebbnél szebb szénfekete, makulátlan fehér, vasderes, almásszürke, fakó, sárga; valamennyi közt azonban a legszebb egy fehér mén, a Villám, amelynek hosszú farka, fonott sörénye és csiszolt patái vörösre voltak festve, és szőre oly ragyogó volt, mint a napsütötte hó. Tüzesen toporzékolt és nyerített, amikor a belépőket meglátta.

– Szegény Villám! – mondta a főkapitány, megveregetve a gyönyörű állat büszke nyakát. – Nézd, Gábor, ez kegyelmes urunk harci lova. Nagyon türelmetlen szegény, mert régóta nem hordozhatja önagságát. Néha urunk parancsából én nyargaltatom, hogy el ne epedjen és meg ne lustuljon. Szegény Villám, te! – Az állat búsan, majd méltatlankodva rázta a fejét, és újra toporzékolva nyerített.

– Megkérem urambátyámat – mondta Gábor –, hogy nyargaltathassam néha.

– Nagy grácia lesz, ha megengedi – mondta Csáki. – Én is inszáltam, de azt mondta őkegyelme, hogy ahhoz nagy bizodalmat kell

kiérdemelni. Majd később. Úgy látszik – tette hozzá gúnyosan –, egyedül a főkapitány úr őkegyelme méltó reá.

Miska bá' megérezte a nyilat, és bosszankodva fordult Csákihoz:

– Tudod, ami hűségre néz, Isten után igyekeztem, fiam, uram őkegyelme bizodalmára méltó lenni. Ennek Villám a tanúja. Olyan ez – fordult Gáborhoz –, hogy meg nem tűr a hátán hűtelent, haszontalant. Hát az úr tudja, mit beszél – szegte fel a fejét az öreg keményen. – Őnagysága nem akarja, hogy nyakát szegje valaki idő előtt!

Csáki elvörösödött, és kiment az istállóból.

Már erősen alkonyodott, mikor hazafelé menet a földvár egyik nagy konyhája előtt haladtak el. A hajdúság meg a bátyások, patantyúsok, virrasztók, csigások egész tömege tolongott sajkáival a nagy üstök körül, amelyekből jó illatú gulyáslevest mértek nekik a szolgálók. Valamennyi legénye a földvárnak, aki nem volt házas, innen kapta a menázsit. A főkapitányt és a gyermekeket nagy vivátozással fogadták.

– Eszem a lelkét, kisasszonykám! – vigyorgott egy hajdúlegény Annára. – Nem kóstolná meg a vacsorámat?

Anna nevetve nyúlt az eléje tartott sajkába, és kezével egy csipetnyi húst kivéve, megette, leszopva utána az ujjait.

– Köszönöm, nagyon jó volt! – mondta mosolyogva.

A hajdúlegény odavolt a boldogságtól. Különösen egy tűztől piros képű, viruló fehérchseléd körül tolongtak a legények, erősen legyeskedve. A leány sikongatott és kacagott, egyszer meg olyat koppintott a nagy fakanállal egy vitéz keze fejére, hogy az az egész kezét bekapta, cifrát káromkodva.

Durva tréfák és nyerítő kacagás hangzott fel körös-körül.

Annának roppantul tetszett az egész mozgalmas kép, és nagyokat kacagott rajta. Csak az bosszantotta, hogy a kis Jósika, mint valami hű kutya, folyton a sarkában volt, állhatatosan bámészkodva rá, s emiatt mindenbe és mindenkibe belebotolva.

– Még kitöröd a nyakadat, Zsiga! – mondta Anna gúnyosan, mire a kis szőke fájdalmas szégyenkezéssel elkullogott. De egy-két perc múlva megint csak érezte Anna a makacs, buta hűségű gyermekszemek tekintetét. Észrevette, hogy minden mozdulatára megreb-ben a kis lurkó. Előbb bosszankodott, de később ingerkedni kezdett vele. Meg-megriszálta a derekát, hátrarázta a haját, összefonta, meg

kinyújtotta karjait. A kisfiú, mint a mágnesű rezgett utána. Végre is Anna dühbe jött, és hirtelen rászólott suttogva:

– Utálatos vagy! Eredj már innét! – Zsiga könnyben úszó szemekkel nézett rá, mint egy őzike, és sóhajtva elfordult.

Az apródok hazakísérték a főkapitánnyal együtt a gyerekeket egészen a bástya lépcsőjéig.

– Aludjatok jól! – mondta a főkapitány. – Reggeli doboláskor utánatok jönök!

– Jó éjszakát! – kiáltották az apródok, sapkáikat lengetve.

Csak Jósika Zsiga meredt szóltanul Annára.

– Nehogy rólam álmodj! – kiáltotta Anna toppantva, a többiek kacagása közt.

– Szép álmokat, Annácska – intett Csáki –, tündérfiúkkal táncolj ezüstréten, aranyvirágok közt!... – Tüzes szemekkel mosolygott a leánykára.

– Köszönöm, Pista! Az nagyon szép lenne! Jó éjszakát!

Elbúcsúzva szétváltak. A gyerekek karon fogva egymást, felszaldtak a lépcsőn. A fiúk a főkapitány után mentek. A kis Jósika visszavisszanézve, három lépéssel kullogott utánuk.

Sára néni már terített asztallal és ízletes vacsorával várta az árvákat. Mikor jóllaktak, az öreg udvarbíró is felballagott hozzájuk, s kitelepedtek az erkélyre, csodálva a végtelen csillagos égboltozatot, hallgatva a békák millióinak egyhangú, álmosító kardalát a lápság felől, gyönyörködve a tárogató szavában, mely a földvár valamelyik bástyájáról sírt epekedve az éjszakába. Még hallható volt az énekszó, a kacagás, a vár elhaló lármája, míg aztán minden csendes lett, s csak a virrasztók időnkénti jeladásai hangzottak fel elnyújtott, éneklő hangon. A gyermekek pillái is elnehezedtek.

– Most már feküdjetek le, gyermekeim! – mondta Sára néni. – Reggel, mire első dobolnak, készen lesz a fürdőtök. Istvánka és Sári itt alszanak a kis szobákban, s ha kell valami, szóljatok nekik. Mink itt, alattatok lakunk a bástyában. Aztán el ne felejtsetek, hogy mit álmodtatok az első éjszaka, mert az mind be fog teljesedni.

Gyöngéden búcsút vettek az öregek, és eltávoztak.

A gyermekek, ki-ki a maga szobája felé indult. A Gábor szobája előtt Istvánka, az Annáé előtt Sári állottak, hogy levetköztessék őket.

– Te, Istvánka lelkem – mondta Gábor vetkőzés közben –, milyen fiú ez a Csáki?

– Hát, kis uram, erős és nagy fiú, azt teszi velünk, amit akar.

– Igen?... Vívni tud-e jól, hát lőni, lovagolni?

– Tud az mindent, de jobb szeret kockázni, mindig elnyer mindent tőlünk. A ládája tele van a holminkkal. Nekem is ott van öt szép ezüstgombom az ünnepi mentémről. Az édesapám bizton agyonver, ha megtudja!

– Szabad kockázni az apródoknak?

– Ó, dehogyan szabad! Csak tudná meg a főkapitány úr! De Csáki az ördögtől sem fél, oszt rávett minket, hogy unalmunkban, úgy tréfából, játszunk. Később, mikor tetszett a dolog, akkor nyerőjátékba vitt bele, főleg Bakost. Az a fejét is elveszti, ha beleadja magát. De Csáki szereti a bort és a muzsikát is, meg a táncot a parasztleányokkal.

– Hát azt hogy tudja megcsinálni a várban?

– Ó, Csáki nagyon furfangos fiú! Tolvajkulcsa van neki az ünnepi pincéhez. Onnan hozza fel éjjel a bort. Eleinte mi nem akartunk inni, és féltünk is, hogy rajta veszítünk. Egyszer azonban úgy lerészegített, hogy mind betegek lettünk. Azóta, hogy azt ügyesen el tudta titkolni és nem vették észre, nem merünk vele ellenkezni.

– Hát azokkal a leányokkal hogy van a dolog? – kérdezte Gábor ásítva, miközben befeküdt az ágyba. – Mi az ördögöt tud csinálni velük?

Istvánka zavartan köhécselet, majd félve nézett körül, aztán Gábor füléhez hajolva, hosszasan suttogta bele a titkot.

– Mi az ördög lehet ez? – mormogta Gábor. – El nem képzelhetem, hogy mi jó lehet ezekben? De hát hogy tudnak azok a leányok odajutni?

– Ez a Csáki külön találmanya. Valami régi pince van alattunk, ami a földvárba nyílik a föld alatt. Ott jönnek fel a folyosóra, egy rozsdás kis ajtón át, ami nappal teli van hányva limlommal.

– És ez gyakorta esik?

– Hát hetenként egyszer biza megcsik, rendesen szombaton este, amikor az őrködés gyengébb, mert a katonák is szeretnek olyankor pihenni.

– Ha Miska bácsi tudná! – kiáltott fel Gábor. – Hát még ha urambátyám?...

– Isten őrizzen! – suttogta Istvánka. – El ne mondd, kérlek, valakinek!

– Dehogymondom. Tudja az ördög, azért én is szeretném látni! Mi jó lehet abban, meg nem foghatom! No majd meglátjuk... Most eredj aludni, Istvánka, jó éjszakát!

Ezalatt Anna is levetkőzött a Sári segítségével.

A kis parasztleánynak feltűnt a Mária-érem úrnője nyakában, mert Anna nem vetette volt le.

– Mire való az, kis úrnőm?

Anna megcsókolta az érmet, és gyorsan odatartotta a Sári szájához:

– Csókold meg te is hamar! Úgy ni! Ez a Szűzanya képe, minden rontás és baj ellen megoltalmaz.

– Jaj, kis úrnőm, akkor jól becsüld meg, mert Ecsed tele van kísértetekkel!

– Kísértetekkel? Mit mondsz? Miféle kísértetekkel?

– Jaj, hogy tudnám én azt megmondani! – sápítózott Sári. – Ótalmazzon az Isten, hogy meglássak vagy egyet. Rögtön varangyos lenne a képem, vagy kirázna a forró nyavalya, vagy meg is halnék! Csak a konyhából tudom, a vénasszonyok mesélték borsóhajaláskor, hogy a Báthori nemzetségből sok halott sétálgat éjjelente a kertben, holdvilágnál a bástyákon, zivatarkor pedig a pincében meg a padláson táncolnak. Rebi nénő, aki maga is boszorkány, és sokan látták fekete kecskebakon repülni a lápokba éjjélkor, mondja, hogy van egy ifjú kísértet, aki a levágott fejét a hóna alatt viszi, és egy szép kisasszonyt kerget a padláson, pincéken, bástyákon végig. Egy Báthori kisasszonyt, aki tán a szeretője volt, de mikor kitudódott, az apjaura lefejeztette az ifjút, a leányt pedig kútba dobatta...

Anna megborzongott.

– Brr, Sári, miféle borzalmas dolgokat beszélsz! Nem is hiszem én ezeket!

– Luca-napkor megláthatod őket, kisasszonyom, ha akarod!

– Jaj Istenem, be jó, hogy itt a drága Szűzanya képe! Nem is teszem le egy világért. Az ingem alatt fogom viselni, ott senki se látja. – És gyorsan becsúsztotta a keblébe, az ingecskéje alá, kezével simogatva, és megborzongva, ahogy a hideg érem a forró bőréhez ért.

– De Sári, hogy volt a szeretője annak a Báthori leánynak az az ifjú? Úgy, hogy megcsókolta? Mert úgy tudom, aki fiú egy leányt megcsókol, azt mondják szeretőnek.

– Az igaz is – bólogatott Sári. – Magam is láttam százszor is, hogy a katonák meg a csatlósok, kocsisok, még a pecérek is, hogy csókolják a szolgálóleányokat este, mindenütt, ahol sötét van. És azokat mind úgy hívják, hogy a szeretője.

– És neked is van szeretőd? – kérdezte Anna, hirtelen elmosolyodva azon, hogy a kis Jósikát megcsókolta.

– Ó, nekem nincs még, kisasszonyom! – mondta Sári. – Minden leánynak a várban tizenhat esztendő születése napján lesz szeretője.

– S az hogy történik? – kérdezte Anna kíváncsian, miközben a paplan alá bújt.

– Hát akkor a leány az első vasárnap pártát tesz a fejére, s úgy megy a templomba. Akkor valamelyik fiú utána megy, és addig ácsingózik a házuk körül, amíg egyedül találkozik vele, oszt megkéri, hogy legyenek szeretők. A lányok úgy beszélnek, hogy ha meg egyezkedtek, este a leány kiszökik, oszt elmennek valamerre, a kertbe vagy ki a lápba.

– És ott? – kérdezte Anna felülve az ágyban.

– Hát azt már nem tudom – mondta Sári. – Ott tán csókolóznak vagy mi. Azt nem mondják el.

– Jaj, be kíváncsi vagyok! – suttogetta Anna. – Te, az nagyon érdekes lehet! Vajon nekem is lesz szeretőm, mikor tizenhat éves leszek?

– Persze. Csak a rút lányoknak nem lesz. De te olyan gyönyörű vagy, kis úrnőm, hogy neked száz is akad majd, csak győzzed válogatni.

– Csakhogy az messze van még! – sóhajtott Anna. – Még esztendőknak vannak odáig!

– Az én születésnapom tavaszi holdtöltekor van. Az nagyon szerencsés – mondta Sári nyugodtan.

– Miért?

– Mert amelyik lány tavasszal tölti a tizenhat évet, az hamar kap szeretőt, mert a szeretőhöz, azt mondják, kert, virágok, fű meg langyosság kell.

– Nagyszerű! – kiáltotta Anna –, én májusban születtem! Te Sári, ígérd meg nekem...

– Mit, kis úrnőm?

– Hogy mikor megkaptad a szeretőt, mindent elmondasz nekem. Jó? Te nagyobb vagy, hamarabb fogod megkapni...

– A lányok sose mondják el egymásnak ezt, inkább titkolják. De én el fogom mondani neked, mert amit parancsolsz nekem, azt én mindig meg fogom tenni, kis úrnőm.

Anna megcsókolta a kis szolgálot, és aludni küldte. Aztán végignyújtózva az ágyon két kezét a feje alá tette, és belebámult a gyertya lángjába. Egyszerre a nyitott ablakon át szélfúvás lobogtatta meg a lángot, és egy nagy denevér csapott be az ablakon, sebesen keringve egyet és újra kivágódva az éjszakába. A gyertya pedig elaludt. Annát, a bátor Annát hideg borzongás járta át: kísértet! – gondolta rémülten. S azzal kiugrott az ágyból, át a másik szobába, amelynek nyitott ajtaján át a Gábor szobájából világított ki még mindig a gyertyafény. Anna nyakra-főre berohant, és egy pillanat alatt egy ingben, ahogy volt, a Gábor ágya szélére kuporodott.

– No, mi az? – riadt fel a fiú. – Mi lelt?

– Jaj, Gáborkám – lihegte Anna szívére szorított kézzel –, a kísértet kifújta a gyertyámat!

– Miféle kísértet? Ne beszélj számszavakat!

– De igen, Sári elmondta – erősítette Anna remegve, s egy szuszra elhadarta a levágott fejtűt meg a szeretőjét és a többieket.

– Az árgyélusát – mondta Gábor dühösen –, micsoda macskakölykek vagytok ti, lányok! S az az ostoba Csáki még dicsérte!... Igaz a, Anna, add csak ide a karodat, hogy simogassam meg!

– Mi az ördögért simogatnád?

– Csak úgy, hogy lássam, igaz-e, hogy az jólesik?

– Hahaha! – kacagott Anna. – Be buta vagy! Csak a szeretőknek esik jól, és azok nem lehetnek testvérek! Nesze, itt van a karom! Te buta!

Gábor végigdörzsölte a tenyerével az Anna meztelen karját.

– Jaj, te buta! – kiáltotta Anna. – Hagyd el, 'sze leszeded a bőrrömet! A szeretők biztosan másként csinálják.

– Az ördög tudja. Vajon a Sárié is csak ilyen?

– Azt csak tizenhat éves korában lehet megsimogatni. A lányoknak csak akkor lesz szeretőjük.

– Ki mondta?
– A Sári.
– Na hát akkor menj aludni, mert álmos vagyok.
– Jaj, Gáborkám, vissza nem mék oda, biztosan ott guggol a kísértet az ágyamon, tán le is tette a fejét a párnámra!
– Hát mi az ördögöt csinálsz akkor? 'Sze már fázol is!
Anna csakugyan didergett.
– Adj egy kis helyet magad mellett! 'Sze Váradon is aludtunk együtt elégszer.
– Hogyne, hogy rugdosódjál! Menj innét, no!
– Én? Hát nem te rugdostál örökké? Gáborkám, bizony Isten, szépen fogok feküdni. Meg se moccanok. Csak engedd meg, hogy bár az ágy szélébe bújjak. Félek a kísértettől!
– Jó na, de ha egyet moccansz, kidoblak! Ki én!
– Köszönöm, Gábriskám – kiáltotta Anna vidáman, mint a gyík, bújva a takaró alá. De már erősen vacogott. Gábor a falnak fordult morogva, és két perc múlva aludt. Anna fázott. Végtelenül óvatosan, nehogy Gábor felébredjen és kidobja, vonalról vonalra közelítve, óvatosan hozzásimult. Csakhamar átjárta testét a bátyja melege. Édesdeden mosolyogva szunnyadozni kezdett. Végtelen hálás volt. Gyöngéden, mint a lehelet, megcsókolta a bátyja nyakát. Az mégis megmozdult, és a karjával mellbe lökte Annát. Erre Anna óvatosan átfogta mind a két karjával a fiú karját, és a melléhez szorította. Gábor mordult még vagy kettőt, de nem mozdult többet. És Anna, fejecskéjét a bátyja hátához fektetve, elaludt. És az alvó gyermekek tovább folytatták a játékot. Gábor keze simogatta az Anna nyakát, és Anna karjai átfogták a Gáborét.
– Milyen meleg a bőröd, milyen sima! – dunnyogta a fiú... – vajon mi jó is van ebben?
– Csak a szeretőknek... – suttogta a leányka.
A fejetlen kísértet ott lebegett a gyertya kékesen lobogó lángja fölött, és hóna alatt tartott feje rávigyorgott az árvákra, amint össze-ölelkezve, ártatlanul pihegtek a fekete örvény szélén. Az egykori Báthori leány kísértetszellemé halkán vihogva kacagott felettük.